СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – Свищов
Факултет „Производствен и търговски бизнес”
Катедра „Икономика и управление на туризма”

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Сборник с доклади

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2019

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Председател:
доц. д-р Петя Иванова
Членове:
проф. д-р Марияна Божинова
проф. д.и.н. Милко Палангурски
доц. д-р Мариана Янева
доц. д-р Тихомир Личев
гл. ас. д-р Любка Илиева
гл. ас. д-р Любомира Тодорова
гл. ас. д-р Павлин Павлов

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
проф. д-р Марияна Божинова – (България)
Членове:
проф. д-р Лариса Корганашвили (Грузия)
проф. д-р Алфред А. Розенблум (САЩ)
проф. д-р Алфонсо Варгас (Испания)
доц. д-р Петя Иванова (България)
доц. д-р Мариана Янева (България)
доц. д-р Татяна Манастерска (Полша)
доц. д-р Ю-Чен Чанг (Тайван)
доц. д-р Сергей Илькевич (Русия)
доц. д-р Насирли Бейтулла (Азербайджан)

Технически секретар – Емилия Станева

ISBN 978-954-23-1764-7

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. Петя Иванова
Вместо предговор 9

Пленарен доклад
Проф. М. Божинова
АКТУАЛНИ АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ 13

ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ И ИНОВАЦИИ

Prof. Andrey Zahariev, Assoc. Prof. Stoyan Prodanov, Head Assist. Prof. Emil Tsanov, PhD, Assist. Prof. Stefan Prodanov, PhD; Mariana Moneva-Dauo, Phd Student
PROJECT NOVAE AND INTERREG PROGRAMME – A NEW APPROACH FOR DEVELOPMENT OF THE LOWER DANUBE TOURIST DESTINATION 27

Доц. д-р Петя Иванова, докторант Симеон Симеонов
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТУРИСТА, ПРАКТИКУВАЩ КУЛИНАРЕН ТУРИЗЪМ 36

Доц. д-р Иванка Николова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАРАСТВАНЕ НА ПРИХОДИТЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО 45

Доц. д-р Снежинка Кадиева
НЯКОИ НОВИ КОНЦЕПЦИИ ЗА ХОТЕЛИТЕ НА БЪДЕЩЕТО 53

Доц. д-р Ваня Василева, Йорданка Марчева
СЪВРЕМЕННИ ОСОБЕНОСТИ В РАЗВИТИЕТО НА РЕСТОРАНТЬОРСТВОТО В КИПЪР 62

Доц. д-р Снежана Иванова, Александрина Енева
ИНОВАЦИИТЕ В НОВИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СВЯТ 70

Доц. д-р Катя Илиева
РЕСУРСИТЕ НА СОЛЕНИТЕ ЕЗЕРА В АКВАТОРИЯТА НА БУРГАС И РОЛЯТА ИМ В РАЗВИТИЕТО НА АЛТЕРНАТИВНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ В РЕГИОНА 81

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИНСТРУМЕНТИТЕ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ИМИДЖА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ 91

Доктор Никола Гайдаров, докторант Ралица Георгиева
СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ПРОДУКТИ НА ТУРОПЕРАТОРИТЕ
ПО ДЕЛОВИ И ХАЗАРТЕН ТУРИЗЪМ 98

Ст. преп. Маргарита Панчева
С ГРИЖА ЗА КЛИЕНТА ПРИ ПОДГОТОВКАТА И ПРОВЕЖДАНЕТО
НА ОРГАНИЗИРАНИ ОБИКОЛНИ ПЪТУВАНИЯ ИЗ БЪЛГАРИЯ,
ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ФРЕНСКИ ТУРИСТИ.....108

Преп. д-р Севджан Сабриева
СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА
ИНФРАСТРУКТУРА В ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ 117

Докторант Данаил Алеков
ДИНАМИЧНИ И СТАЦИОНАРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОГРАМИ.....124

Докторант Илиян Дуков
ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ТЪРСЕНЕ НА
ОРГАНИЗИРАНИ ЕДНОДНЕВНИ ПЕШЕХОДНИ ЕКСКУРЗИИ.....133

Mohamed Mostafa Albaz
THE ROLE OF SMART HUMAN RESOURCES IN IMPROVING THE
EFFICIENCY OF LOGISTICS INVESTMENT IN SMEs 141

ТУРИСТИЧЕСКИ БИЗНЕС И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Доц. д-р Генка Рафаилова
ВЗАИМОВРЪЗКА МЕЖДУ КРЕАТИВНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО
И ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ 151

Доц. д-р Мария Станкова
ВЪЗМОЖНОСТИ НА ИНДУСТРИЯТА НА ТУРИЗМА ЗА СОЦИАЛНО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО 161

Доц. д-р Еленита Великова
АНАЛИЗ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА УДЪЛЖАВАНЕ НА СЕЗОНА
В БЪЛГАРСКИТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ КУРОРТИ.....169

Gordana Stojmenović, проф. д-р Любчо Варамезов
ОПИТЪТ НА СРЪБСКИТЕ ПРОИЗВОДСТВЕНИ КОМПАНИИ
В LEAN ПРОИЗВОДСТВОТО.....179

Доц. д-р Светослав Илийчовски, доц. д-р Ася Панджерова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ, АНГЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 187

Гл. ас. д-р Галя Кушева
АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ В КУРОРТЕН КОМПЛЕКС ПАМПОРОВО ПРЕЗ ЗИМНИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЕЗОН ЗА ПЕРИОДА 2017-2019 г. 195

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
ДИНАМИКА НА СЕЗОННОСТТА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 203

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 211

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ИНОВАТИВНОСТ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ФИРМИ 218

Ас. д-р Любомира Тодорова
ПРОЯВЛЕНИЕ НА СИВАТА ИКОНОМИКА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР НА Р. БЪЛГАРИЯ 227

Ас. д-р Павлин Павлов
ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 234

Ас. д-р Пламен Петров
ДИНАМИКА В РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ – ТЕНДЕНЦИИ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2019 ГОДИНА 241

Асен Божиков
КИБЕРАТАКИТЕ – СЪЩЕСТВЕНО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД ХОТЕЛИТЕ В ДИГИТАЛНАТА ЕРА 248

Докторант Таня Рисемова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИ ОБЩИНИ ПО ТЕЧЕНИЕТО НА ДОЛЕН ДУНАВ 256

Докторант Жаклин Коен
ПРОЦЕСНО УПРАВЛЕНИЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ ОПЕРАЦИИТЕ В ПРЕДЕН ОФИС 264

Докторант д-р Владимир Бойчев
МЕДИЦИНСКИ ИЛИ МЕДИКАМЕНТОЗЕН ТУРИЗЪМ – ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ 272

Докторант Зорница Златанова
МАРКЕТИНГОВИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРИ ОЦЕНКА НА ТУРИСТИЧЕСКИ КОМПАНИИ, ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ИНТЕРНЕТ МАРКЕТИНГА 281

ФИНАНСОВИ, ОТЧЕТНИ, ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ И СОЦИАЛНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА

Доц. д-р Людмил Найденов, гл. ас. д-р Марияна Павлова-Бънова
МЕСТНИ ДАНЪЦИ И ЕФЕКТИВНОСТ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 291

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ В ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ НА ТУРИСТИ 301

Доц. д-р Галя Иванова - Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА РАЗХОДИТЕ ЗА БЕЗПЛАТНА ХРАНА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 311

Ас. д-р Йордан Стефанов Йорданов
ПРОБЛЕМИ ПРИ ПЕНСИОННОТО ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗАЕТИТЕ В ТУРИЗМА 318

Изследовател д-р Александрина Александрова АНАЛИЗ НА БАЗИСНИ ПОКАЗАТЕЛИ ОТНОСНО ТУРИЗМА В СТРАНИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ 326

Докторант Росен Колев
НЕОБХОДИМОСТ ОТ НОВИ ПОДХОДИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО НА СЕБЕСТОЙНОСТТА 334

Докторант Димчо Шопов
ВЛИЯНИЕ НА ВИСОКАТА ДЪРЖАВНА ЗАДЛЪЖНЯЛОСТ ВЪРХУ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНДУСТРИЯ НА СТРАНИТЕ ОТ ЕС 342

Докторант Борислава Славова-Петкова
СОЦИАЛЕН ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 351

МАРКЕТИНГОВИ, ТЪРГОВСКИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Светла Ракаджийска
СИМВОЛИКА И КОМУНИКАЦИЯ ЗА ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....359

Проф. д-р Стоян Маринов, д-р Галина Илиева
ТУРИСТИЧЕСКО ТЪРСЕНЕ НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР КАТО ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....368

Доц. д-р Иван Марчевски, доц. д-р Ваня Григорова
МАРКЕТИНГОВИТЕ МРЕЖИ ОТ ФИРМИ – СЪВРЕМЕННА ТЕНДЕНЦИЯ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ 375

Assoc. Prof., PhD Tatiana Manasterska, The President Stanislaw Wojciechowski
MANAGING AND MEETING THE DEMANDS OF OLDER TOURIST MARKET.....384

Доц. д-р Галина Захариева
ПРИНОС НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ УСЛУГИ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА 390

Доц. д-р Искра Пантелеева
СТРАТЕГИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИЗМА – НЯКОИ МЕТОДИКО-ОРГАНИЗАЦИОННИ ВЪПРОСИ..398

Доц. д-р Мариана Янева, доц. д-р Николай Цонев
КОНСУЛТАНТСКА ОЦЕНКА НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН 404

Доц. д-р Соня Алексиева, Росен Петков
КОНКУРЕНТНО ПРЕДИМСТВО НА УСТОЙЧИВОТО ХРАНЕНЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО – ПОТРЕБИТЕЛСКИ ПОЛЗИ, ПРОБЛЕМИ И ТЕНДЕНЦИИ.....414

Доц. д-р Иван Желев
ВЗАИМООТНОШЕНИЯ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ ПРИ ФАСИЛИТИ МЕНИДЖМЪНТА НА ХОТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ.....423

Доц. д-р Пенка Горанова
КОНЦЕПЦИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ХОТЕЛСКИ КОМПЛЕКС.....431

Доц. д-р Анатолий Асенов, докторант Зорница Крумова
ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТРЕЛСТВА И ПРЕД ЛИДЕРСТВОТО В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР.....439

Гл. ас. д-р Емил Николов
ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ ОТ ИНТЕГРИРАНЕТО НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНУДСТРИЯ НА БЪЛГАРИЯ 447

Гл. ас. д-р Маргарита Мишева
ЕЛЕКТРОННА ТЪРГОВИЯ В ТУРИЗМА – ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦИИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....454

Гл. ас. д-р Надежда Веселинова
ГЪВКАВОТО ЛИДЕРСТВО – ФАКТОР ЗА УСПЕШНИ ПРОЕКТИ В ТУРИЗМА 462

Гл. ас. д-р Зоя Иванова
ФОРМИРАНЕ ПОВЕДЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 468

Гл. ас. д-р Милен Динков
СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ.....475

Гл. ас. д-р Галя Георгиева, гл. ас. д-р Иван Маринов
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ.....483

Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов
ТЕОРЕТИЧНИ МОДЕЛИ ЗА ОЦЕНКА НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ.....491

Гл. ас д-р Светослав Калейчев
ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ПОЛОЖИТЕЛНОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ РОБОТИЗАЦИЯТА И ТУРИСТИЧЕСКИЯ МАРКЕТИНГ.....499

Ас. д-р Бойчо Бойчев
ОРГАНИЗАЦИОННО-УПРАВЛЕНСКИ СТРУКТУРИ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 507

Доктор Веселина Портарска
МОДЕЛ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА РАЙОН РИЛА-ПИРИН, С ЛОКАЦИЯ БАНСКО 515

Докторант Александър Димитров
ПРЕДИМСТВА НА МОБИЛНАТА ТЪРГОВИЯ (M-COMMERCE) В СЪВРЕМЕННОТО ХОТЕЛИЕРСТВО.....525

Д-р Мирослав Кръстев, ас. д-р Калоян Цветков
ОЦЕНКА НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ НАГЛАСИ ПРИ ПОСЕТИТЕЛИТЕ НА НЕДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ.....534

Докторант Кристина Георгиева
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПОЗИЦИОНИРАНЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ БЪЛГАРИЯ.....543

Докторант Йоана Огнянова
ВЛИЯНИЕ НА БРАНДИНГА НА КУЛИНАРНАТА ДЕСТИНАЦИЯ ВЪРХУ МОТИВАЦИЯТА НА ТУРИСТИТЕ.....551

Докторант Ирина Карадакова
ИЗМЕРЕНИЯ НА ЛОЯЛНОСТТА В ТУРИЗМА.....557

Докторант Ивайло Иванов
АКТУАЛНИ ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ХОТЕЛСКИТЕ ОНЛАЙН РЕЗЕРВАЦИОННИ СИСТЕМИ.....566

Докторант Нина Костадинова
ЛИДЕРЪТ – КЛЮЧОВ ФАКТОР ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА ЕКИПНАТА РАБОТА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ.....575

ПРАВНИ, ИСТОРИЧЕСКИ И КУЛТУРНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Таня Парушева
ОПАЗВАНЕ И СЪХРАНЯВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ НА КУЛТУРНИЯ ТУРИЗЪМ ЗА БЪДЕЩЕТО.....583

Доц. д-р Тихомир Личев
РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНИЯТ И КУЛТУРНО ПОЗНАВАТЕЛЕН ТУРИЗЪМ ПО ДУНАВСКОТО КРАЙБРЕЖИЕ.....589

Доц. д-р Милена Стоянова, доц. д-р Ивайло Владев
СКАЛНИТЕ МАНАСТИРИ В СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ КАТО ТУРИСТИЧЕСКИ ОБЕКТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....597

Доц. д-р инж. Стойна Цвяткова, маг. Емилия Маринова
ПОТРЕБИТЕЛСКО ТЪРСЕНЕ И НЕОБХОДИМОСТ ОТ СЪЗДАВАНЕ НА ИНОВАТИВЕН МОДЕЛ ЗА ИНТЕГРИРАН ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ В СВИЩОВ, С ЕЛЕМЕНТИ НА КУЛТУРЕН, ДУХОВЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....605

Dr. Mahmoud Khalifa, Assoc. Prof
THE ANALYSES OF PUBLIC POLICIES FOR THE REVITALIZATION OF THE TOURISM SECTOR IN EGIPT AFTER THE 30th OF JUNE REVOLUTION....614

Д-р Константин Григоров
МЕСТНИ ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА И ТЕХНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ 620

ПРОСТРАНСТВЕНИ И ЕКОЛОГИЧНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Константин Калинков
ОСНОВА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ЧЕРНОМОРСКИ КУРОРТИ 629

Доц. д-р Петя Иванова
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА ЧРЕЗ РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТИ 640

Доц. д-р Марина Николова
УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРСКИТЕ ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ И ТЕРИТОРИИ 651

Доц. д-р Иван Килимперов, доц. д-р Красимир Александров
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕЧКИ ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН „ТРАКИЯ“ 658

Гл. ас. д-р Нели Веселинова, проф. д-р Веселин Бояджиев
ТУРИЗЪМ, РУРАЛИЗЪМ И ДЕМОГРАФСКАТА КАТАСТРОФА 664

Гл. ас. д-р Румен Недков
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА СВОГЕ 673

Гл. ас. д-р Явор Станев
РАЗВИТИЕ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ СЕКТОР ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ЖИВУЩИТЕ В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН 680

Докторант Иво Балевски
СЕЛСКИЯТ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ - ЕДНА РАЗЛИЧНА ГЛЕДНА ТОЧКА....686

Докторант Владо Божилов
ДОБРИ ПРАКТИКИ В „ЗЕЛЕНА“ ПОЛИТИКА В ХОТЕЛИЕРСТВОТО..693

ИЗСЛЕДВАНИЯТА И ПРЕПОДАВАНЕТО В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА

Доц. д-р Александр Аверин
DIGITAL-СТРАТЕГИИ ПРОДВИЖЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ ИНДУСТРИИ СПОРТА И ТУРИЗМА 703

Старший преподаватель Юлия Иванова
ОСОБЕНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИМИДЖА И ПРОДВИЖЕНИЯ УНИВЕРСИТЕТОВ ТУРИСТКОГО ПРОФИЛЯ НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ 711

Доц. д-р Ирена Емилова
МЕТОДЪТ „АНАЛИЗ НА СЛУЧАЙ“ ПРИ ПОДГОТОВКАТА ПО ДИСЦИПЛИНАТА „ЕКОТУРИЗЪМ И ИНФРАСТРУКТУРА“..... 719

Докторант Стилияна Басмаджиева
РАЗРАБОТВАНЕ НА МЕТОДОЛОГИЧНА РАМКА ЗА АНАЛИЗ НА МАКРОУПРАВЛЕНИЕТО НА ЗДРАВНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 724

Жилкова Ю. В., Макаренко З. В.
К ВОПРОСУ ОБ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ЗНАЧЕНИИ ЭКСКУРСИИ 734

СТУДЕНТСКИ НАУЧНИ ДОКЛАДИ

Магистър Невена Руменова Лясковa
МУЗЕИТЕ НА ВЕЛИКО ТЪРНОВО - ОТ МИНАЛОТО ДО НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ..... 749

Бакалавър, Анжелина Василева
РАЗКРИВАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛ ЗА ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ В ПРИРОДНО-КЛИМАТИЧНИТЕ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ ДАДЕНОСТИ НА ГРАД СВИЩОВ 755

Студент Петя Костова
ИКОНОМИКАТА НА ПРЕЖИВЯВАНИЯТА И НЕЙНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ТУРИЗМА 762

Студент Фелия Попова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ДИГИТАЛНИЯ МАРКЕТИНГ В ТУРИЗМА..... 769

Студент Марта Лазарова
ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ В ТУРИЗМА..... 776

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Свищов, 11-12 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 10-годишнината от създаването на специалност „Икономика на туризма“ в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

ISBN 978-954-23-1764-7

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

ГЪВКАВОТО ЛИДЕРСТВО - ФАКТОР ЗА УСПЕШНИ ПРОЕКТИ В ТУРИЗМА

Гл. ас. д-р Надежда Веселинова
Стопанска академия „Д. А. Ценов" – Свищов
катедра „Стратегическо планиране"

Резюме: *Увеличаването на сложността, несигурността и темпото на промяната в туристическият сектор водят до необходимостта от повишаване на креативността и адаптивността на ръководителите на проекти. В публикацията се акцентира върху потребността от гъвкавост на лидерските качества за постигане на успех при управление на проектите в туризма, представят се възможностите на добрият мениджър да насърчава потенциала на служителите и поставя акцент върху добавянето на стойност. Аргументира се потребността от изграждане на проекти около мотивирани хора които са ангажирани с осъществяването на проектните цели.*

Ключови думи*: гъвкаво лидерство, управление на проекти, туризъм*

1. Въведение

Гъвкавото лидерство се изразява в способността на ръководителя да направлява екипа в много различни по мащаби и посока обстоятелства, особено в нови, динамични и спорни ситуации. Моделът на гъвкавите (пъргави) лидери (Modes of Leadership), акцентира върху способността (и ловкостта) им да работят в различни режими, имат изградена система на мислене и най-важното имат способност да оценяват ситуациите от различни гледни точки базирани на други платформи. Именно умението им да мислят по много различни начини дава на такива лидери пъргавина, ловкост, гъвкавост. Това се въвежда и в концепциите на Agile Business Management като модел на управление на проекти в туризма.

При управлението на проекти гъвкавостта и пъргавината е преди всичко процес, който е не само бърз, но и много ефективен за постигане на добри резултати. Когато имплементираме гъвкавостта към лидерството се очаква да се повиши ефективността от работата на проектните екипи, за да е възможно компании, които са базирани на

проекти, да работят бързо и ефективно, за да са конкурентни на динамичните настоящи пазари. Това не само им помага да запазят репутацията си на организация, която може да завърши проекта във срок, но и да предоставят най-качествения продукт.

2. Детерминационна рамка на гъвкавото лидерство

С развитието на индустрията и услугите възникна и нов стил на лидерство. Когато пазарите стават преди всичко VUCA (vuca е акроним използван за първи път през 1987 г., базирайки се на теориите за лидерство на Уорън Бенис и Бърт Нанус, нестабилност - volatility, несигурност - uncertainty, сложност - complexity и неяснота - ambiguity) компаниите трябва да могат да реагират по-бързо и да се справят с всички несигурности. В описаната среда традиционното управление често се разглежда като твърде бавно. Agile (пъргав, гъвкав) лидерът насърчава предоставянето на възможност и свобода на екипите да се ангажират със свои собствени решения. Осигурява начини на ангажираните с проекта да реагират бързо на новите промени на пазара и технологичните възможности. Това трансформира стила на лидера към създаване на подходяща среда за самоуправляващи се екипи (Ръководство за система от знания за управление на проекти (PMBOK Guide), 2011).

Гъвкавите лидери имат възможност да променят плановете си, за да съответстват на реалните ситуации. В резултат на това те постигат производителност по време на промени или периоди на хаос. Лидерите, квалифицирани с разглежданата компетентност, се променят, отворени са за нови идеи и могат да работят с различни по вид и стил специалисти. В перспектива лидерите трябва да се научат да третират несигурността и неяснотата като новото нормално. Да бъдеш гъвкав включва големи промени, но също така се ограничава до проектните дейности, които подлежат на промяна (Ron Price, Randy Lisk, 2019).

Гъвкавото лидерство е насочено към способността да се разглеждат ситуациите, проблемите и възможностите от различни гледни точки и да се реагира на тях гъвкаво. В рамките на гъвкавото лидерството растежът и сътрудничеството на екипите са от основно значение. Това е аспекта, които формира разликата от традиционното лидерство. Не само стилът обусловен от гъвкавостта е различен, готовността за разширяване на капацитета също е част от него. (Transformacionnoto Liderstvo, 2018)

Има различни постановки и класификации отнасящи се до принципите на гъвкавото лидерство, за нуждите на управлението на

проекти в туризма би могло да се посочат следните принципи а именно: (Agile Leadership, 2019)

- Няма по-висок приоритет от удовлетвореността на клиентите.
- Промените в средата са нещо, което трябва да се очаква на всеки етап от проекта.
- Услугите и продуктите трябва да се доставят с по-висока честота.
- Изпълнителите и заинтересованите страни работят съвместно за по-добра комуникация и реализиране на изискването за по-качествен продукт и по-качествено изпълнение на проектните дейности.
- Необходимо е оптимално отношение и търсене на ефективност при разглеждането на резултатите от проекта, така че всички заинтересовани страни и членове на екипа да останат мотивирани, екипите трябва да получат необходимите средства и подкрепа за изпълнение на целите на проекта.
- Въпреки технологичният напредък, не бива да се пренебрегват личните срещи, защото именно те са тези, които все още се считат за най-ефективните и ефикасни, когато обмисляме успеха на проекта.
- Крайният резултат е крайната мярка за успех.
- Устойчив темп се поддържа чрез гъвкавост на процесите, при които разработването на проекта се осъществява както от заинтересованите страни, така и от членовете на екипа.
- Мениджърите трябва да накарат екипа си да разбере значението на техническите възможности и перспективи за повишена гъвкавост.
- Необходимо е да се избягва прекомерното усложняване на процесите, дейностите и комуникацията в проекта.
- Екипите, които могат да се самоорганизират и работят чрез гъвкави процеси, е по-вероятно да реализират проект, който не само удовлетворява клиента, но е нещо, което е устойчиво за по-дълъг период.
- Ясно регламентиране на дейности и срокове, въпреки стремежът за гъвкавост на процесите, тъй като това подобрява поведението и ефективността на екипа.

3. Гъвкаво лидерство и управлението на проекти в туризма

Моделът на гъвкаво лидерство дава възможност да се идентифицират три различни детерминанти на организационната ефективност при реализиране на проекти в туризма:

- Ефективност и надеждност на процеса
- Иновации и адаптация
- Човешки ресурси и отношения

По-вероятно е проектите в туризма да се реализират успешно, ако организациите извършват дейностите си ефективно и надеждно, предоставят се продукти и услуги, които клиентите искат на цени, които са готови да плащат, и специалистите работещи по проекта са с високо ниво на умения, ангажираност, доверие и сътрудничество между тях. Трите детерминанти на ефективността са взаимосвързани по сложни начини и заедно определят ефективността на проекта. (Маринова, 2012)

Относителното значение на всеки детерминантен резултат във всеки даден момент зависи от ситуацията. Иновациите от своя страна са важни, когато конкурентната стратегия е да се предоставят диференцирани продукти или услуги и има бързи, непредвидими промени в технологиите и средата, предпочитанията на клиентите и туристическите продукти на конкурентите. С увеличаването на темповете на глобалната конкуренция и технологичните промени, бързите иновации стават все по-важни за успешното адаптиране от повечето видове организации при реализиране на проекти. (Борисов, 2015)

Гъвкавият модел на лидерство предоставя и полезен начин за разбиране на ръководителя при управлението на възможен спор и насочва пътя към разрешаване на конфликтните ситуации в проекта.

Ефективността води до ниски експлоатационни разходи и е особено важно за компаниите, които имат недиференцирани туристически продукти или услуги и трябва да поддържат ниски цени, за да задържат клиентите. Също така е важно, когато една компания има няколко големи клиенти, които могат да изискват намаляване на разходите.

Човешките ресурси и отношенията са особено важни, когато една компания се нуждае от високо мотивирани и квалифицирани служители, и преди всичко, които не могат лесно да бъдат заменени. Налице са все повече доказателства, че развитието и задържането на „човешки капитал“ оказва все по-силно влияние особено в сферата на туризма върху резултатите от бизнеса, отколкото се смяташе досега. (Gary Yukl, Richard Lepsinger, 2019)

Не бива да се пренебрегва и факта че гъвкавото управление на проекти е подход ориентирано към стойността, при което цел на мениджърите е да могат да доставят на клиента, висококачествени туристически продукти. Този подход способства възможността заинтересованите страни да се конкурират помежду си за това изпълнителя на проекта да реализира техният идеен замисъл. Това е напълно различно от обичайния подход за управление на проекти, при който неправилното общуване, човешките грешки и разходите намаляват репутацията на компаниите реализиращи проекти в туризма. (Богданова, 2012)

Тъй като светът става по-конкурентоспособен, лоялността на клиентите е нещо, което е минало, поради което компаниите и техните мениджъри трябва да са актуални по отношение на новите проекти в туризма, които предприемат.

Правилното и системно използване и внедряване на гъвкавото лидерство при управлението на проекти в туризма би предложило различни предимства на мениджърите и членовете на екипа, за да им помогне да останат фокусирани върху това да не губят доверието на ползвателите на туристическият продукт, резултат от реализиран проект.

За висшите мениджъри гъвкавостта може да осигури начин, по който те да подобрят използването на ресурсите и възможностите в туристическия сектор, да обърнат по-голямо внимание на управлението на риска, да подобрят бюджета и разходите за проекти и да имат много по-добър контрол за наблюдение на проекта. Процеси като одити и проверки позволяват на висшите мениджъри да намерят точните или основни причини за липсата на успехи в проектите, което от своя страна им позволява да предприемат действия, които пряко спомагат за подобряване и оптимизация на изпълнението на конкретен проект.

Чрез подхода на гъвкавото лидерство при управление на проекти функционалните мениджъри в сферата туризма могат да се възползват от по-доброто разпределение на ресурсите, които включват пари, оборудване и хора. Това не само помага на ефективността и ефикасността на персонала, но в дългосрочен план води до оптимизация на разходи.

Гъвкавото лидерство повишава ефективността на проектите в туризма, защото се отразява и на заинтересованите страни, те са чувствителни по отношение на проблемните дейности и резултати при реализиране на проект. Наличието на гъвкави лидери в компаниите позволява на изпълнителите да обследват, предотвратяват и да бъдат по-добре подготвени за възникването на възможни проблеми. Проект, който има по-добро планиране, осигурява качество и удовлетвореност на ползвателите на туристически продукт, ще гарантира на клиентите си ефективност на резултатите.

Най-важното влияние на гъвкавото управлението е върху ръководителите на проекти и членовете на техните екипи. Производителността на работата значително се подобрява чрез прилагането на твърди процеси на планиране на проекти. Това се случва, когато мениджърът е способен да оцени и даде обективна класификация на членовете на екипа за това, какви различни отговорности и роли имат, което от своя страна им дава възможност по-бързо да вършат вменените им

задължения и повече време да се съсредоточат върху собствените си зададени приоритети на проекта. (Agile Leadership Principles, 2019)

Заключение

Обучението в гъвкавост и пъргавина при управление преди всичко в сферата на туризма е нещо, което ще подобри всички аспекти на управлението на проекти за мениджърите и техния екип, защото е насочено към постигане на бързина и коректност при изпълнение на проектните дейности и подобряване на работа, ефективността и резултатите. Ако една компания днес иска да остане на върха на конкурентния туристически пазар, нейните лидери е необходимо да разберат, че чрез гъвкавост ще насърчават потенциала на служителите и ще постигнат добавяне на стойност. Това е така, защото повечето пъти не е от значение дали е възникнал проблем или не за клиента, а е по-скоро как проблемът е преодолян и доставен качествен продукт, защото постигане на благоприятно решаване на възникнали проблеми би могло да се реши чрез внедряване на гъвкавото лидерство при реализиране на проекти в туризма.

ЛИТЕРАТУРА

Богданова, М. (2012). *Управление на проекти.* Свищов: АИ Ценов.

Борисов, Б. (2015). *Софтуер за управление на проекти.* Свищов: АИ Ценов.

Маринова, Н. (2012). *Управление на проекти. Инструмент за постигане на устойчиво развитие.* София: НБУ.

Ръководство за система от знания за управление на проекти (PMBOK Guide). (2011). София: четвърто издание.

Agile Leadership. (2019). Agile Leadership: https://centerforagileleadership.com/what-is-agile-leadership/

Agile Leadership Principles. (2019). Taking a Look at the Agile Leadership Model: https://www.quickstart.com/blog/taking-a-look-at-the-agile-leadership-model/

Gary Yukl, Richard Lepsinger. (2019). *Flexible Leadership*. Flexible Leadership: https://www.onpointconsultingllc.com/flexible-leadership

Ron Price, Randy Lisk. (2019). *FLEXIBILITY*. The Complete Leader: https://www.thecompleteleader.org/flexibility

Transformacionnoto Liderstvo. (2018). CIO: https://cio.bg/management/2018/02/23/